

Ray Bradbury, un clàssic de la ciència-ficció

“Nosaltres també fem literatura”

Convençut que el progrés tecnològic "només ha fet el bé", l'autor de *Cròniques marcianes* i del conegudíssim *Fahrenheit 451* és un americà típic, ple d'optimisme i de confiança en el futur. Per a festejar el seu setanta aniversari, l'autor ha publicat *A l'oest d'octubre*.

Bradbury és, a més, un admirador dels *shopping mall*, els centres comercials polivalents dels desmesurats afores de les ciutats americanes que han substituït la plaça com a lloc d'encontre. Bradbury ha fet fins i tot d'assessor de tres d'aquests grans centres comercials a Califòrnia del Sud "que, de fet, són molt més bonics del que s'esperava". D'ell s'han de subratllar les múltiples i variades activitats que ens impedeixen de qualificar-lo solament com a escriptor de ciència-ficció. Ha publicat una desena de llibres de poesia. Escriu habitualment d'arquitectura a la revista *Designer West*. Ha estat assessor en la creació de *Spaceship Earth* (la nau espacial Terra) i en el "París de Jules Verne", a la Disneyworld francesa. Ha escrit òperes, ballets, drames, i actualment, escriu amb Jimmy Webb la lletra d'un musical sobre el text del seu llibre *Dandelion Wine*. A pesar de la bona crítica dispensada a *The Toybee Convector*, no deixa de criticar els crítics. "Els crítics no entenen res", esbufega, "enalteixen personatges com Roland Barthes, absolutament il·legible, un *bluff* immens, o ments criminals com Jean Genet. Nosaltres els escriptors de ciència-ficció, els creadors de relats de ciència fantàstica, som més importants perquè escrivim de les úniques coses que compten realment: la cursa espacial, les reconstruccions de les ciutats i l'impacte de la tecnologia".

—D'acord, senyor Bradbury, però avui es parla d'un cert desinterès envers la ciència-ficció, ¿pot ser degut a la realització de la cursa espacial?

—No és veritat que hi haja un augment del desinterès. Onsevulla que vaig sóc l'escriptor més popular. En totes les escoles nord-americanes i franceses es donen els meus llibres com a lectura, sóc un *best-seller* a països com l'URSS i

el Japó, les meues conferències estan sempre pleníssimes... Cantants de *rock* com David Bowie, Ringo Starr o Rod Stewart m'adoren. I, francament, aquestes coses m'emocionen molt més que el judici de qualsevol crític.

—Quan va començar a escriure a la fi dels anys 40, discutia i contestava el progrés científic i se'l tenia com un reaccionari. Avui, pel fet d'haver prefigurat el moviment ecologista, se'l considera un home d'esquerra, ¿no hi ha un efecte màgic en això de canviar d'etiqueta sense canviar d'opinió?

—Sempre he detestat les etiquetes perquè són perilloses. Mire el que està passant darrerament, els que es donaven el nom de comunistes són incapaçs de pensar clarament: només eren una etiqueta. I a Nord-amèrica és el mateix amb els liberals i els conservadors. No he volgut pertànyer mai a cap partit i sempre m'he situat al centre del debat, cosa que em permet d'estar obert a les idees dels uns i dels altres. Si una idea em sedueix, llavors la defenso. Però era diferent quan era jove perquè era molt més estúpid que ara; quan u és jove se sent vulnerable i s'aferra a les coses i en això rau el veritable perill de la major part de partits polítics: critiquen els joves. Han hagut de passar setanta anys per a descobrir que el comunisme era dolent. És com Hitler però al revés... no, de fet, és la mateixa cosa. Tot és una mescla de liberalisme i conservadorisme. El procés educatiu és liberal i conservador: es conserva el saber, els fonaments del sistema, per alliberar-se i assolir la llibertat de creació. Per tant, les etiquetes no corresponen a res. Jo sóc demòcrata sense pertànyer a cap partit, però la major part del temps aquestes coses no em preocupen gens.

—En el darrer recull de contes mes-

cla alegrement la ciència-ficció, el gènere fantàstic, el policíac i l'anomenada literatura en general, ¿tracta de provar que no hi ha gèneres específics, en la literatura?

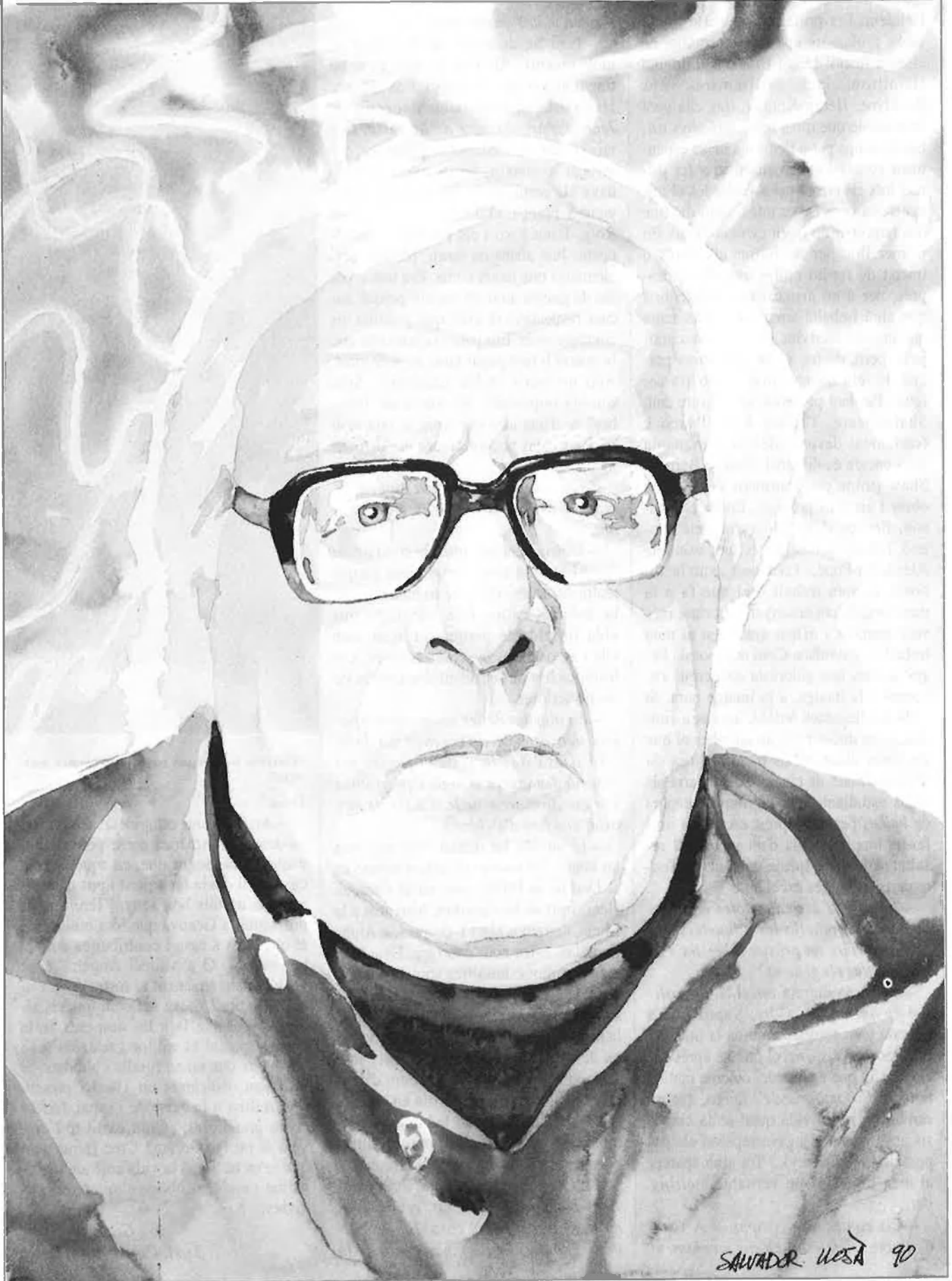
—Es un fenomen que patim tots. Quan entreu en una llibreria és veu un rètol "literatura" a un costat —ja sap, la literatura— i a l'altre el de "ciència-ficció". Odie això perquè pense sincerament que nosaltres també fem literatura. No hauria d'existir cap classe d'etiquetes. Si prova de comparar persones incomparables com Tolstoi, Henningway, Steinbeck, Fitzgerald i Robert Heinlein, descobrirà que és impossible. Només es pot dir: Tolstoi no hauria pogut escriure el que ha escrit Arthur C. Clarke, i viceversa.

—¿La ciència-ficció és una idea comercial?

—No, és una idea humana. Això és tan perillós com les etiquetes polítiques que impedeixen reflexionar. Es col·loca un escriptor en una prestatgeria i es diu: "¡Ah!, ¿és un escriptor de ciència-ficció? Bé, retornem a Tolstoi". La primera vegada que vaig anar a Anglaterra i Irlanda, fa trenta-cinc anys, vaig trobar-hi molts escriptors que em miraven de dalt a baix. Els vaig dir simplement que llegiren la meua primera novel·la. Van tornar dient "¡Vaja! ¡Però si sou un escriptor!". "Naturalment", els vaig contestar, "mai no he estat cap altra cosa, i ara no em mireu des de les altures i deixeu-me passar". És l'única manera de dur la gent a la ciència-ficció.

—¿Quins són els escriptors que més l'han influït?

—Els escriptors de ciència-ficció ens llegim massa: és un incest. Entre els vuit i els trenta anys he llegit Jules Verne i H. G. Wells i tot els que publicaven a les revistes. Als divuit anys vaig conèixer

Heinlein. Era professor meu. He tingut molts professors que eren escriptors de ciència-ficció: Leigh Brackett, Edmund Hamilton, Jack Williamson, Ros Rocklyne, Henry Kuttner, tots ells gent formidable que quan tenia vint anys trobaven temps per a llegir els meus espantosos contes i m'han ensenyat a fer primer tots els errors per a poder-los eliminar d'una vegada per totes. Avui dia tinc dos raons per no llegir ciència-ficció. En primer lloc per no imitar els altres o tractar de fer-ho millor que ells i, després, per a no arriscar-me a descobrir que algú treballa sobre el mateix tema que jo estic escrivint. Això em descoratjaria, però, de fet, és un poc idiota perquè de tota manera mai no podria ser igual. Per tant preferesc quedar-me amb Shakespeare, Thomas Love Peacock (certament després de cent cinquanta anys encara és divertit), George Bernard Shaw (torne constantment a les seues obres i als seus pròlegs), Emily Dickinson, Berlioz (l'autobiografia i els contes), tots els grans poetes, per exemple Alexander Pope... En aquest sentit he renovat el meu treball. Pel que fa a la metàfora, m'han ensenyat a escriure més succintament i m'han ajudat en el meu treball de guionista. Com més poesia llegeixes més bon guionista ets perquè t'apropes a la imatge, a la imatge pura. Si cada dia llegeixes *haikus*, aprens a condensar en disset o divuit síl·labes el que els altres diuen en sis o set pàgines. Si donara classes de cinema, demanaria als meus estudiants que llegiren centenars de *haikus* per a, després, escriure'n un i fer-ne una pel·lícula d'un minut. El resultat seria una espècie de concurs d'extracurts metratges excel·lent.

—*Ja que ha assimilat totes aquestes influències i rebutja les etiquetes, ¿no pensa escriure un pròxim llibre on s'apleguen tots els gèneres?*

—La meua darrera novel·la, *La solitud és un taüt de vidre*, s'aproxima a aquesta idea perquè combina la novel·la policíaca, el *suspens*, el que he après del cinema, el que estime del cinema fantàstic com *El fantasma de l'òpera*, que va canviar la meua vida quan tenia cinc o sis anys (sempre jugava repetint els papers de Lon Chaney)... Tot això apareix al meu llibre: és un veritable *melting pot*.

—*Els contes que componen A l'oest d'octubre, ¿han estat escrits recentment*

o tenen ja uns quants anys?

—N'hi ha de vells, de recents i de molt recents. Al llarg de vint anys he tingut un veí que era fotògraf de cinema. Havia estat el responsable fotogràfic de *Jeanne d'Arc*, *El pare de la nòvia*. *Les mines del rei Salomó*... Quan va començar a envellir, bevia massa i recordava els combats de l'esquadrilla Lafayette a França, el 1918, contra el Baró Roig. Tenia fotos i els fantasmes l'assaltaven. Just abans de morir, plorava pels alemanys que havia matat. Era una espècie de guerra amb ell mateix perquè encara respectava el codi que presidia els combats aeris. Em pareixia horrorós que la guerra li ferà pagar tants anys després. Així he escrit "Adéu Lafayette". Sota aquesta impressió. "El convector Toynbee" ve d'una idea que tenia de feia molt de temps; no podem creure en la fi del món...

—*Els seus textos són una espècie de reacció a les coses senzilles de cada dia.*

—Exactament, em moriria si no treballara. El terme exacte seria *jugar* perquè realment no es tracta de treballar: jo no he treballat en ma vida. He tingut una vida formidable perquè he jugat amb ella i he bandejat les coses serioses. Les històries has de ser divertides com la vida, no serioses.

—*En algunes de les seues obres apareix una espècie de creença en Déu. ¿No pensa que la ciència-ficció, pel sistema de mostració lògica que utilitza i de qüestionament de la il·lusió, és més aviat una font d'ateisme?*

—El simple fet d'estar vius ens crea un deute. No estem obligats a creure en el Déu de la Bíblia, sinó en la Creació. Hem sortit de les cavernes, hem anat a la Lluna, anirem a Mart i, després, a Alpha Centaure... Tot això ocorrerà, Déu és el meu testimoni: nosaltres som la part vivent de Déu. Hi ha un gran llibre, *Els salvadors de Déu*, que jo considere com la meua Bíblia, que diu: "Déu ens demana de salvar-lo i nosaltres som els seus salvadors". Si nosaltres deixàrem d'existir, la Seua epidermis moriria en aquesta regió de l'univers que habitem. Felicitament, no en profunditat perquè altres persones en altres mons el fan viure.

—*La conquesta de l'espai ha costat vides humanes i, fins i tot, econòmicament, és terriblement cara. Aquests diners, ¿no seria millor gastar-los a la*

"Escriuim les úniques coses que compten realment".

Terra?

—Això és una estupidesa. Colom no va descobrir Amèrica sense pèrdues humanes. Estic segur que, en aquella època, algú li devia fer aquest tipus d'observacions de fals bon seny: "Tenim tants problemes a Gènova que fóra millor que et quedares a casa i contribuïres amb el teu esforç". O a Miquel Àngel: "¿Què fas allà dalt, enganxat al sostre de la Capella Sixtina? Baixa ací com tots els altres". I pel que fa a les despeses de la cursa espacial és millor gastar en això els diners que no en fusells i blindats. Si solament dedicàrem un 1% del pressupost militar a la cursa de l'espai, faríem coses grandioses. ¿Quin sentit té l'univers si no l'explorem? Crec fermament que se'ns ha donat la vida amb alguna finalitat i això ens obliga a mirar vers l'univers.

Giovanni Forti

Trad: Carme Martí Roig